

Нам пишуть

Навіщо уряду словесно агітувати за себе?

«Шановна редакціє! Щойно отримав додаток до дніпровської газети «Вся правда про земельну реформу», не можу стримати свого обурення. Він аж на 8-ми сторінках, у ньому Кабінет Міністрів розбиває начебто вшент міфи про земельну реформу. Але кожне перше слово там «брехня». Наприклад, «міф перший – брехня, що в разі введення ринку всю землю одразу скуплять». Але ж це зовсім не брехня, так і буде! Далі, «міф другий – брехня, що землі скуплять іноземці». Та це ж чистісінька правда! Бо в юридичних осіб можуть бути іноземні засновники, а вони, погодьтеся, «перемуть» наших грішми, однозначно, за сільських хліборобів і мови немає.

Щойно розмовляв з кількома моголівськими фермерами, вони підтвердили мої думки. У світі стільки вільного капіталу, він швидко «ковтне» нашу землю за безцінь, зважаючи на невисокий рівень життя селян. У додатку ще є «міф сьомий – брехня, що місцеві громади залишаться без грошей». А хіба ні? Коли паї будуть продані, тоді земельна рента працюватиме на багатого власника, а не місцевого селянина чи об'єднану громаду! І далі в тексті подібна маячня про «міфи» ринку землі, які є правдою.

Тож і думаю – чому це уряд заходився хвалити сам себе словами, а не ділами? Хто на нього тисне? Кому вигідний такий поспіх у цій непростій справі? Кабмін напругу виходить до громадян із сумнівною ініціативою відкритого продажу землі – як

це можна назвати? Чому ігнорують думки фермерів – хліборобів, тваринників, садівників, ягідників, бджолярів і усіх скопом селян? Над обігом землі треба добре думати, потрібні публічні дискусії, референдум, висновки науковців. Пригадую, у В. Зеленського перший пункт програми був «закінчити війну», другий – «побороти корупцію». А про земельну реформу йшлося десь аж наприкінці. То чому ж тепер так завзято торпедується її впровадження, коли щодо перших двох основних пунктів немає ніякого результату? Як і про повернення незаконно вивезених коштів з офшорів, до речі. Подумаймо, чи не веде це урядове окомилування про ринок землі, як рай, до остаточної її втрати і селянами, і місцевими громадами?»

Олександр ВИШНЯК, кандидат технічних наук, пасічник, с. Моголів Царичанського району.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Цей скандальний урядовий лист зі схваленням воістину міфічної прозорливості опублікований не в одній газеті. Народною мовою кажучи, звучить він так: хвали мене, моя губонько, бо як не будеш, то розірву тебе до самісіньких вух... Або ж «дайте санчат хвасті підмочать». На всі сто відсотків має рацію Олександр Вишняк, як і мільйони українських селян, вважаючи відкритий ринок землі катастрофою для правіку селянської України. Литва є для нас наочним гірким прикладом – після

Фотofакт

Більше 15 тисяч селян та фермерів зі всієї України вийшли 30 жовтня під стіни парламенту та Офісу президента на масову акцію протесту проти свавільного ринку землі. Учасники акції виступили проти тієї моделі земельної реформи, яку пропонує влада, оскільки вона сприяє олігархізації аграрного сектору України. І разом з тим малий та середній агробізнес, який обробляє 75 відсотків сільськогосподарських угідь та забезпечує селян роботою, може бути витіснений з аграрної сфери країни.

відкриття ринку землі 90 відсотків її земель практично моментально скупчили іноземці! І тепер литовці мусять жити в орендованій країні із диктованими закордоном цінами на продукти харчування. Литовські депутати прохають нас не повторювати їхні помилки, постійно наголошує Дмитро Добродомов після зустрічі з ними у вересні.

Та молодий український уряд Олексія Гончарука затято «танцює» під дудку Міжнародного валютного фонду, котрий давно вимагає ринку землі в Україні. Навіщо? Вочевидь, щоб можна було добре заробити і на цьому, а не лише на постійних позичках з відсотками. Українські інтереси урядовий законопроект

про обіг земель, як і подібний авторства власника агрохолдингу Миколи Сольського, зовсім не захищає. Скоріше навпаки... Добре, що це розуміють більшість громадян України, згідно з соціопитуваннями. А щоб це втямили молоді міністри і такі ж «слото народні» депутати, доведеться усією українською громадою будь-що домогтися ухвалення закону про обіг земель в інтересах українських хліборобів та місцевих громад. Діючому ж олігархічному, за висновком блогера Сергія Лямця, уряду з його дивовижною самовпевненістю хочеться нагадати українське прислів'я: не хвали себе сам, хай люди похвалять.

Підготував Григорій ДАВИДЕНКО.

Далеке-близьке

ТРИ ДНІ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ

СУБ'ЄКТИВНІ ВРАЖЕННЯ НАШОГО КОРЕСПОНДЕНТА ВІД ПОДОРОЖІ В РЕСПУБЛІКУ БІЛОРУСЬ

Микола НЕЧИПОРЕНКО

ВИЙШЛИ МИ ВСІ ІЗ СОЮЗУ

Належу я до покоління, яке народилося, росло і виховувалося уже після Вітчизняної війни, але, ясна річ, у могутньому Радянському Союзі. Однак тільки першу половину свого суто свідомого життя працював у ньому - рівно чверть століття у так званій партійно-радянській пресі, як називали її тоді. Зате уже 35 років працюю в газетах незалежної України. Так що мені ясно, чому розвалився Союз РСР народів-братів. Туди, як кажуть, була йому й дорога, хоч за гарячими слідами неоднозначних подій у мені домінували суперечливі почуття. Думаю, тоді про них влучно висловився, якщо пригадуєте, лідер Соціалістичної партії Олександр Мороз. Свого часу він сказав, що «хто не шкодує за Радянським Союзом, у того немає гарячого серця, а хто ладен повертати його назад, у того немає холодної голови на

плечах». Я ж останніми роками схильний був більше дивитися вперед і перейматися майбутнім, ніж озиратися назад і бідкатися за минулим.

І все б нічого, такий спосіб життя, певно, і далі б влаштував мене, але тут раптом приходить онучка Катя, якій цими днями виповниться 14 років та яка вчиться зараз у восьмому класі, і запитує щиро й довірливо: «А скажи, дідуню, мені, тільки чесно, чому розпався Радянський Союз? Я ось чую і читаю, що в ньому для людей було багато хорошого. Більше хорошого, ніж поганого, чи не так?» Не встиг я змислити, що ж їй відповісти, як і чим пояснити кончину дійсно величезної і ніби ж гордої та заможньої ще недавно Країни Рад, як онука хитро усміхається і випереджає мене.

- Ти, - каже, - мабуть, мене не зрозумів. Я б хотіла хоч трішечки пожити в Радянському Союзі... Тут я миттю майже вигукнув: «І як це ти собі уявляєш здійснити? Та що я маю для цього зробити,

чим тобі допомогти?» Далі й докинув, що катма зараз уже вороття немає. У те, що зникло, наче його й не було, як і в одну і ту ж річку, попереджав, мовляв, колись один філософ, двічі ну ніяк не ввійти.

«Не скажи», - заперечує моя Катруся. І розповідає, що вона захопилася, виявляється, Білорусією, читає про неї багато – і все дужче і дужче захоується. Стверджують, каже, що в Білорусії – нині в Республіці Білорусь – радянська влада як була, так і зостається. То своєю інтуїцією вона, мовляв, відчуває, що це правда. А ось своїм розумом збагнути не може, як же це сталося? Адже не десь, а в Білорусії наш Кравчук з Ельциним та на той час білоруським лідером Станіславим Шушкевичем все одно, що в лісових хащах чи й дикій тайзі, тобто в Біловезькій пушці, взяли і припинили втрюх існування Радянського Союзу, а Білорусія теж хоч і вийшла разом

з усіма іншими республіками, однак зберегла його в себе.

- Так це чи ні, міфи, легенди чи реальність? Я хочу на власні очі побачити та перевірити, - підвела риску Катя і раптом попросила: - Повези мене, дідуню, в Білорусь...

Що залишалося діду робити? Ясна річ, що збиратися в дорогу, поки літні канікули тоді ще не добігали свого кінця. Сьогодні, маючи Інтернет і новітні електронні засоби зв'язку, укласти програму свого перебування в Білорусі, визначити, де варто там побувати та що побачити в першу чергу і навіть забронювати ще з дому квитки на всі екскурсії і подорожі не становило аніяких труднощів. Усі три дні нашого візиту були загодя не лише розписані, але й погоджені з білоруськими туристичними службами - з 7 години ранку і до 23-ї вечора кожного дня. Причому настільки чітко, що, уявіть собі, втілити намічене вдалося

з стовідсотковою точністю. За що уже дуже велика дяка «стороні, котра нас приймала». Загалом гостинність, приязність та щирість білорусів вразила. Коли хочете знати, у вічі прямо впало, наче там переважно живуть усім по вінця і навіть надто чи через край задоволені та щасливі люди. Щоб якісь незгоди або непереливки їх доймали, цього, слово честі, видно не було. Значить або приховували їх від нас, або й дійсно мало хто від них там потерпає. А що наш потяг на вокзалі зустрічало панно неначе як українською мовою написане «Вас вітає Мінськ!» - тільки й того, що без м'якого знаку в слові Мінськ, - так це сприймалося й поготів якось зворушливо. Або чи знаєте, як оголошують там в громадському транспорті наступні зупинки? Лунає теж наче українська мова: «Наступна припинка» така-то.

На світлинах - сучасний Мінськ.

Продовження - стор. 4, 5

23 жовтня в Інституті економіки та прогнозування НАН України відбувся, за ініціативи та участі Асоціації фермерів і приватних землевласників України та редакції часопису «Наша віра», «круглий стіл» на тему «Збережемо сільськогосподарські землі в руках сьогоднішніх і майбутніх українських хліборобів».

Вчені й фермери – разом

Від самого початку зібрання один із його модераторів, д.е.н., чл.-кор НАНУ Андрій Грищенко закликав присутніх обрати чітку позицію щодо обговорюваної проблеми і вже зараз потужно виступити на захист рідної землі від розбазарювання. Зокрема, Андрій Андрійович детально розкрив і розкритикував сутність міфів про нинішню земельну реформу, розповів про історію та реалії приватного землеволодіння в Україні. Доповідь науковця, як і доповіді інших учасників Круглого столу, буде надруковано в спеціальній брошурі, тому в цій публікації можемо обмежитися викладом головної тези: «Вся нова й новітня історія України – це спроби тієї чи іншої влади вирішити земельне питання, причому всі вони декларували турботу про селян та їх добробут. Зрештою, вже за часів незалежності Україна таки провела розпаювання сільськогосподарських земель, започаткувавши оновлене поняття приватної власності на неї. Наразі ми всі є учасниками нового витка боротьби за українську землю, і в цій боротьбі, як і раніше, задіяні не тільки українські громадяни, а й потужні іноземні гравці. Ми повинні фахово розібратися в усіх непростих аспектах сучасної земельної проблематики та чітко окреслити позицію академічної науки, а також запропонувати наше колективне бачення шляхів реформування земельних відносин без втрат для Української держави та її народу. Якщо влада захоче почути наш голос, вона отримає неспростовні аргументи й поради фахівців, а також зможе

прогнозувати можливі наслідки своєї реформаторської ініціативи. Власне, для цього ми й зібралися.»

Президент Асоціації фермерів і приватних землевласників України Микола Стрижак у короткому зверненні до учасників «круглого столу» наголосив, що нинішня влада навряд чи стане дослухатися до порад найрозумніших академічних учених-економістів. Натомість серед народу авторитет вітчизняних учених все ще високий, тому маємо апелювати саме до Українського народу, який, за Конституцією, посідає виключне право власності на землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони (стаття 14).

Не слід забувати, що земля є визначальним державотворчим чинником, саме тому її зазвичай намагалися й намагаються завоювати – чи мечем, чи золотом. Причому останнім часом за землю воюють здебільшого гаманцями. Так вигідніше. Колись граф Шереметєв радив царю не воювати за землю, а купувати її, разом із населенням. Тоді не буде ні партизанських рухів, ні селянських бунтів, та й грошей менше піде, ніж на війну. Сучасна історія підтверджує, що у графа є послідовники. Про це свідчать гібридні захоплення територій у Прибалтиці, Західній Польщі, Болгарії тощо. За словами мого колеги Івана Томича, який щойно повернувся з Болгарії, там ситуація ще гірша за нашу:

села повністю знелюднюються найрадикальнішими методами. Скажімо, підходила до села газова труба – тепер вона обрізана. Постачалася електроенергія – тепер її відключили. Таким чином знищують не тільки дрібноту та середніх фермерів, а й солідних господарів, земельний банк яких сягає 3 – 5 тисяч гектарів. Куди селянам податися?

Наразі через Верховну Раду України намагаються тупо протягти закон, який зробить фактичними власниками нашої землі максимум 200 людей, і то лише спочатку. Потім вони самі скоротять цю чисельність, не гребуючи жодними засобами.

Я нещодавно мав можливість поговорити з Президентом. Складлося враження, що він або думає так само, як його оточення, або ж відокремлений від реформ. Вважаю, що для нас і те, й інше погано. Референдуму «слухати народу» не хочуть, а нового Майдану бояться. Тому наша Асоціація вже практично готова боротися за зем-

лю не тільки з допомогою конструктивних діалогів з владою, а й радикальнішими методами. Звичайно, в межах чинного законодавства (яке, до речі, не забороняє створювати озброєні фермерські загони для боротьби з рейдерством).

Від вас, шановні науковці, ми очікуємо найголовнішого подвигу – просвітлення умів можновладців у всіх гілках влади. Виводьте на чисту воду невігласів, брехунів і шахраїв, які дурять людей усе новими міфами. Коли вони печуться про «бабусь», то навіть не приховують, що найшчасливішим у них буде той день, коли остання «бабуся» віддасть Богу душу. А заморські «вчителі» це вже проходили, наприклад, з американськими індіанцями. Проте, це вже інша історія...

Олександр Сугоняко, заступник економіста України, шеф-редактор часопису «Наша віра», привітавши учасників «круглого столу», підкреслив, що головною метою співпраці вчених і фермерів має бути

збереження сільськогосподарських земель в руках українських хліборобів. А реформи потрібні лише такі, які спрямовані на підвищення добробуту кожного громадянина і українського суспільства в цілому. За його словами, всі нації, які мають суверенітет над певною належною їм територією, організовують обіг землі таким чином, щоб суспільство насамперед отримувало необхідну кількість сільськогосподарської продукції для потреб свого народу, для внутрішнього споживання. «Наразі ми повинні донести правду про земельну реформу до кожного українця, а ще – достукатися до влади і пояснити, чому їй не можна діяти всупереч інтересам власних громадян, сповідуючи лише принцип «куй залізо, доки гаряче». Зважувати кожен крок, дослухатися до людей – так повинна діяти народна влада», – наголосив О. Сугоняко.

Цікавими й змістовними були доповіді учених, які брали участь у «круглому столі», всього таких доповідей було 14, потім відбувся обмін думками. Цікаво було всім, особливо тим, кому близька тема подальшої долі української землі.

Найближчим часом фермери матимуть можливість ознайомитися з повним викладом доповідей і думок учасників круглого столу; брошури з цими матеріалами АФЗУ надішле в кожную область, щойно вони будуть надруковані.

**Підготував
Володимир ЯРОШЕНКО.**

Петиція до Кабміну

Андрій КОЛОТІЙ, співзасновник ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС», звертається до аграріїв підтримати петицію до Кабінету Міністрів щодо безперешкодного руху сільськогосподарської техніки та використання поблискоуючого маячка оранжевого кольору. Потрібно зібрати 25 тис. підписів.

На сьогоднішній день сільськогосподарські підприємства всіх форм власності потрапили у глухий кут через блокування Національною поліцією сільськогосподарських робіт у зв'язку із заборонаю руху по дорогах з твердим покриттям тракторам та комбайнам.

ПОЛІЦІЯНТИ мотивують це тим, що їх ширина перевищує 2,6 м, а тому вони, згідно з пунктом 22.5 Правил дорожнього руху України (далі: ПДР) належить до великогабаритних. Рух такого транспорту регулюється «Правилами проїзду великогабаритних та великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами», затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2001 року № 30 (далі: Правила). Процедура, яка розписана в Правилах є складною та взагалі не враховує особливості і специфіку проведення сільськогосподарських робіт, оскільки аграрій «прив'язаний» до погоди та циклу розвитку рослин. Вказані явища мають динамічний характер, що виключає можливість завчасного передбачення виїзду конкретної одиниці для проведення відповідних робіт. Також надзвичайно важко спрогнозувати скерування

конкретної одиниці техніки на поле, коли їх кількість обраховується десятками і вихід з ладу одної автоматично призводить до підміни резервною.

Неможливо навіть уявити як відповідно до Правил оформити проїзд комбайну з одного населеного пункту в інший, коли треба терміново отримати погодження від утримувачів доріг у кожному селі, окраїнами міста, по за ними в т.ч. якщо доводиться рухатись дорогами державного значення. Правила взагалі не містять терміни, протягом яких власник чи утримувач доріг має надати погодження на проїзд.

Зміст і структура Правил справляє враження що про сільськогосподарську техніку взагалі забули коли їх приймали.

Реалії такі: всі комбайни в Україні, потужні трактори та енергонасичені причепні та навісні знаряддя мають ширину більш ніж 3 метри, а тому патрульна поліція відловлює механізаторів на дорогах та тотально застосовує санкції за статтею 132-1 КУпАП і блокує рух далі.

Останньою каплею терпіння стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань здійснення габаритно-вагового контролю» від 11 вересня 2019 року № 54-ІХ, яким введено нереальний розмір штрафу за вказані дії.

У той же час тиск на ґрунт сільськогосподарської техніки є значно нижчим, ніж у вантажівок, а тому вести мову про руйнування дорожнього покриття взагалі є не логічним. Крім того, понад 95 відсотків пального, придбаного сільськогосподарськими підприємствами, в ціну якого закладено непрямий транспортний податок, спалюється на полях. Тобто кошти на утримання доріг утримуються, а руйнація дорожнього покриття не відбувається взагалі.

Окрім того наявне сучасне зовнішнє освітлення та засоби ідентифікації на техніці та сільськогосподарському обладнанні дозволяють ефективно та завчасно ідентифікувати їх на дорозі.

Одночасно вважаємо за необхідне дозволити вільне використання поблискоуючих маячків оранжевого кольору, що дозволить вказаній техніці та автомобілям супроводу додатково забезпечити їх переміщення.

Навіть за радянських часів працівнику ДАІ заборонялось при посівній та збиранні врожаю в полі чинити перепони аграріям у русі.

Тому, з метою якнайшвидшого розв'язання даної нагальної проблеми просимо Вас ініціювати внесення наступних змін до вказаних нормативно-правових актів:

в пункті 1.1. Правил після першого речення додати «Дія правил не розповсюджується на рух сільськогосподарської техніки»;

у Правилах дорожнього руху:

пункт 1.10 доповнити абзацом «сільськогосподарська техніка – трактори, комбайни, самохідні машини і механізми, призначені для виконання робіт по вирощуванню, збиранню, переробці та перевезенню сільськогосподарської продукції та виконання робіт з обробітку ґрунту»;

в підпункті «в» пункту 2.1. слова «а у разі встановлення пробліскового маячка оранжевого кольору на великогабаритних та великовагових транспортних засобах - дозвіл, виданий уповноваженим підрозділом Національної поліції» замінити на «встановлення пробліскового маячка оранжевого кольору на великогабаритних, великовагових транспортних засобах, сільськогосподарській техніці та транспортних засобах, які їх супроводжують, здійснюється вільно і дозволів та погоджень не потребує»;

підпункт «а» пункту 27.2. виключити;

в пункті 32.2. слова «(крім встановлення пробліскового маячка оранжевого кольору на великогабаритних та великовагових транспортних засобах)» замінити на «(встановлення пробліскового маячка оранжевого кольору на великогабаритних, великовагових транспортних засобах, сільськогосподарській техніці та транспортних засобах, які їх супроводжують, здійснюється вільно, і дозволів та погоджень не потребує»;

в пункт 22.5 додати абзац «Дія цього пункту не розповсюджується на рух сільськогосподарської техніки».

Григорій ДАВИДЕНКО

ЗАТІЯ НОВОЇ ВЛАДИ хутко запровадити відкритий ринок землі в умовах війни і недосконалої правоохоронної системи не схвалюється суспільством. Передусім стовідсотковою прогнозованістю його катастрофічних наслідків для гарантованого Конституцією України власника – українського народу. Однак двічі дивний законопроект № 2178-10 Миколи Сольського та компанії вперто проштовхується більшістю аграрного комітету Верховної Ради. Законопроект віддає українську рілля зовсім невеликій групі людей, до того ж в іноземні руки - із державною гарантією з 2024 року, як визначено. Коли запропоновану «зеленою» владою максимальну

років вона буде коштувати 10 тисяч. Один до одного нагадує процес приватизації державного майна, роздержавлення 90-х років. Коли за безцінь скуповували акції та сертифікати у людей без зарплатні.

Грунтовний аналіз існуючих проблем обігу землі був даний тиждень тому конференцією «Земля – потенціал енергетичної, економічної та національної безпеки держави» за участю 600 науковців, вчених, академіків, аграріїв, представників територіальних громад, політиків, правників, експертів та студентів. На цьому поважному заході докладно роз'яснено всі імовірні ризики та загрози, закладені у підготовлених законопроектах. З аналізом проблем обігу земель в Україні, роз'ясненням усіх загроз, що закладені у законопроектах, виступив академік НААН

Для звернення по землі забракло кілька голосів

кількість землі в одних руках - 0,5 % від загальнодержавної площі - конвертувати в мінімальну кількість її власників, то це може бути всього 200 чоловік. От для цих людей «базар землі» в такому олігархічному вигляді і запроваджується.

Фермерам і власникам паїв за таким законом земля «світить» майже винятково теоретично, їм дозволено лише позбутися її. За даними опитування, проведеного науковцями Житомирського національного агроєкологічного університету, 96% аграріїв не зможуть купити землю, на якій працюють, після відкриття ринку. Є величезний ризик, що одразу після скасування мораторію безцінний земельний ресурс буде монополізований за тими чи іншими схемами. Та «слуги народу» у високих кабінетах столиці ігнорують спільну думку і селян, і жителів міст, більшість із яких категорично проти світового дерибану української ріллі. Рух спротиву ринку землі сільськогосподарського призначення розвивається Україною, мов повинь, що підтвердила більш ніж 15-тисячна акція протесту фермерів і селян 30 жовтня у Києві, організована «Об'єднаним штабом захисту рідної землі».

Видно, що казочка МВФ, або світових лихварів, про «загальне благо ринку землі для України», мало на кого діє. У вересні три патріархи української політики – Степан Хмара, Леонід Кравчук, Олександр Мороз – звернулися до президента В. Зеленського з вимогою не поспішати з розпродажем ріллі, а добряче все обдумати, дослухатися до думок хліборобів. А до президента, уряду і Верховної Ради вже офіційно звернулися депутати Черкаської, Львівської, Івано-Франківської, Вінницької, Житомирської, Чернігівської, Рівненської, Тернопільської, Чернівецької, Запорізької, Одеської, Херсонської та Полтавської обласних рад і маси райрад з вимогами продовжити мораторій на продаж орних земель, провести широке суспільне обговорення моделі обігу землі і т. п. За зверненням Асоціації фермерів та приватних землевласників Дніпропетровської області та інших громадських організацій краю постійна комісія Дніпропетровської обласної ради з питань агропромислового комплексу та соціального розвитку села у складі Віктора Дубовика, Олександра Широких, Гошгара Мухтарова, Антона Демури, Миколи Шепілова 22 жовтня погодила проект рішення обласної ради «Про звернення до президента

України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів з приводу майбутнього продажу земель сільськогосподарського призначення».

Та на 18-й сесії Дніпропетровської обласної ради 25 жовтня частина депутатів зігнорувала голосування за це звернення, і для легітимності рішення не вистачило всього декілька голосів. Не голосували 22 чоловіки, зокрема В. Бутківський, Л. Доценко, В. Заворотній, Г. Пригунов, А. Пучка, А. Білик, Г. Мухтаров, А. Ніканоров та інші обранці. Їхня позиція разом із сімкою тих, хто утримався, і призвела до негативного результату. Щоправда, зі 120 обраних в сесійній залі були лише 82 депутати, з них 51 натиснув кнопку «за». Тобто це 62 % присутніх, що дає надію на підтримку звернення в разі повторного голосування повним складом депутатського корпусу.

Україна стоїть перед вибором, який може кардинально змінити долю нашого народу і українського села. Від дій і рішень обранців народу залежить, стане наша держава руїною і новим джерелом нестабільності в Європі чи почне динамічний розвиток своєї, а не чужої економіки. Саме за українську модель аграрного її сектору і виходять сьогодні на протести селяни по всій Україні. І винахідливості людей немає меж. За повідомленням преси, у Кобеляках Полтавської області місцеві фермери в жовтні поставили намет, де по черзі щодня збирають підписи проти ідеї продажу землі. За десять днів зібрали більше тисячі підписів. А фермери Гошанського та Корець-

кого районів Рівненщини у вересні провели власну акцію проти продажу землі іноземцям. Вони утворили тридцятикілометровий «живий ланцюг» з плакатами на узбіччі міжнародної автотраси. За дві години акції її побачили десятки тисяч людей. Двадцятого вересня в 15 областях України відбулась акція на знак протесту проти продажу в Україні земель сільськогосподарського призначення іноземцям. у заході взяли участь близько 1000 одиниць техніки та понад 15 тисяч селян, фермерів та аграріїв.

Застороги депутатів і науковців

До протестів проти відкритого ринку землі вже долучилася і низка політичних партій. Чимало відомих людей України застерігають нову владу від швидких, необачних кроків, які призведуть наші села і ОТГ до втрати практично безцінного земельного ресурсу. Нещодавно колишній міністр ЖКГ, якого так бракує сьогодні в міністерському кріслі - як і Володимира Огриска, до речі - народний депутат Олексій Кучеренко в телеінтерв'ю зазначив:

- Продаж землі короткостроково збільшить надходження до бюджету. Але призведе до неконтрольованого продажу-перепродажу, скупівлі землі української. І немає в мене сумнівів, що відбудеться монополізація. І ті, в кого є гроші, в тому числі вкрадені в Україні, вони із задоволенням скуплять товар-землю. Умовно по тисячі доларів за гектар, а за 5-10

Акценти

України, голова Селянської Спільки України Григорій Калетнік:

- Допуск до ринку землі юридичних осіб, на початковому етапі, - це, по суті, відкриття продажу землі іноземцям, адже визначити кінцевого бенефіціара практично неможливо. Не ринок землі сьогодні на часі, а серйозна програма економічного розвитку. Земля в руках українця - це продовольча і національна безпека держави! Необхідно прописати заборони, які збережуть землю для наших дітей, для держави, аби вона не зникла з карти світу.

Науковці розробили власний законопроект обігу землі. Він переданий аграрному комітету ВР, як і спільний законопроект АФЗУ України, Всеукраїнської аграрної ради, Аграрного союзу України та інших громадських організацій. Нам потрібно всю законотворчу увагу концентрувати винятково на оренді землі, переконаний в. о. директора ТОВ «Фермерів та приватних власників» Сергій Ушаков:

- Як тільки зайдуть іноземці на наш земельний ринок, української землі не стане! І України не буде, повірте! Бо фінансові закордонні можливості практично безмежні. Нам вкрай необхідно брати приклад з Ізраїлю, де землю іноземець може взяти лише в оренду. Продаж землі можливий лише державі, в особі місцевої ОТГ, а вона передаватиме її дбайливим господарям. І матиме кращу орендну плату, таким чином земельна рента постійно працюватиме на села громади, а не на товщій гаманець. У Павлоградському районі є цікавий приклад - там п'ять фермерів із Франції заснували підприємство «Агро КМР», менеджер Арно де Лассаль. Так у них вже кілька тисяч землі з базою в Троїцькому, а орендна плата вища десяти відсотків. Тому і нашим фермерам доводиться добре мізкувати - як ліпше господарювати, не відстати від французів, щоб пайовики не «перебігали»? А щодо затії продажу, варто не забувати про заводи - їх вже практично задарма віддали в одні руки. Навіщо вдруге наступати на ті ж граблі?

З огляду на широку суспільні протести та масу звернень депутатів обласних і районних рад з приводу резонансного питання Верховна Рада України ухвалила постанову: провести парламентські слухання щодо обігу землі 4 грудня 2019 року в залі пленарних засідань ВР.

різними шляхами-дорогами. Часом... мі, українці, тепер з самостійною та незалежною цією ж Білоруссю.

слава!» - цього, даруйте, замало. Особливо якщо тим часом займатися не чимось іншим, як забуттям насправді минулого, коли у дійсності національна пам'ять не втілюється у пам'ятники

урочистістю, намаганням вразити відвідувачів якоюсь нішою сучасною монументальною пам'яттю про героїв минулої війни.

рубіновим хрестом над куполом. Знизу вгору спрямовано промінь ліхтаря, і хрест світиться день і ніч.

ки, старожитності та споруди минулих віків. Справа у тім, що напередодні нам довелося побувати спершу у селищі Мір Гродненської області, а потім відвідати і містечко Несвіж Мінської.

існувало п'ять Запорозьких Січей, на зорі нищівної незалежності хвалилася, наче неодмінно збудує-відгородить одну з них в межах козацьких вольностей та Великого Лугу

КОМУ В БІЛУРСІ ЖИТИ ХОРОШО? Зрозуміло, що слова, винесені у даній підзаголовков - це перелік назви відомої поеми російського поета Некрасова.

ника 1990-го, тобто успішного сучасно радянського. Україна, як відомо, досі рівень 1990-го, образно кажучи, не наздогнала і в найближчі роки навряд чи наздожене.

сімейні господарства якраз вітаються і підтримуються, вважаються проваями малого та середнього підприємництва.

ТРИ ДНІ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ

СУБ'ЄКТИВНІ ВРАЖЕННЯ НАШОГО КОРЕСПОНДЕНТА ВІД ПОДОРОЖІ В РЕСПУБЛІКУ БІЛУРСЬ

Микола НЕЧИПОРЕНКО

Продовження. Початок стор. 1

АЛЕ Я ВІДРАЗУ, забігаючи наперед, сказати хочу, може, головне. Маючи змогу порівняти той же Мінськ і його жителів ще кінця 70-х початку 80-х років минулого століття, коли доводилося мені там бувати, з нинішнім містом і його населенням, як побачив їх зараз, то це небо і земля.

метою: хоч краєм ока зазірнути в так званий багатопрофільний відсік з його Офісом Президента Білорусі, Конференц-залом та Центром ділових зустрічей і перемовин, а також Центром міжнародних контактів.

Василь Петрович. - Хто може собі дозволити, як ви кажете, більше половини цупити? Тоді ви мені скажіть: ви бачили руки Президента Лукашенка? У нього не руки, а кулаки. Кулачишка! Як стусом ними чи вдарити по столу - добра не жди.

Зупинялася, затримувалася біля багатьох меморіальних і документів, і, може, тільки тепер вперше відкривала для себе, що то таке було в історії і нашого українського народу - Велика Вітчизняна війна.

периметру якого - кам'яні горбки з назвами усіх тих афганських провінцій, де навіть залишилися і білоруські хлопці.

потижні національно-духовні традиції, невичерпні ніні джерела народних та національних звичаїв і тому подібне. Так от, і в Несвіжі, і в Мірському по радянської доби замки Родзівілів були по суті покинуті-занадбані.

десять тому мені довелося прочитати суб'єктивні враження та спостереження на ту пору директора Українського Центру соціальної аналітики Євгена Філіндаша, який тоді побував в Білорусі.

Для того ж, щоб достояти народ на промислові заводи та фабрики і потім назад додому - заводи, нагадаємо, на околицях білоруської столиці - збережено, якщо ми правильно зрозуміли, спеціальний громадський транспорт.

Добре це чи погано? Судити самі: таке явище, як безробіття, практично обминає Білорусь десятою дорогою. Ми зустріли жінку, яка родом з нашого Кривого Рогу. На білоруських «вождів» вона сердиться за одне-єдине: за те, що не дозволяють завозити з України сало.

Світлиці історії Великої Вітчизняної війни. Національна бібліотека Білорусі. Пам'ятник-храм скорботи на Остріві. Несвіжський Палац роду Родзівілів. Кутюнок міста-героя Мінська. Катерини Нечипоренко.

Забудьте про те, що Білорусь - це «руській мір», ми змусимо нас поважати Олександр Лукашенко

Микола ЯСЕНЬ

Ви не повірите, але три роки тому четверо на той час чотирнадцятилітніх підлітків - два Михайла, Буркацький і Троценко, а також Олександр Какуша і Ян Майборода - у районному центрі Кринички створили громадську організацію, котру назвали доволі винахідливо - «Корінь екології». Пильно вдивляйся, коротше, у корінь, як радив колись Козьма Прутков. Коли хлопці прийшли ГО реєструвати, у райраді і юридичному управлінні РДА це сприйняли з гумором. У тому дусі, що чим би діти не бавилися, аби в даному випадку не байдикували та особливо не віддавали переваги потанцюванню вуличним звичкам. Справді ж бо, це краще, коли навіть видають себе за поважних діячів місцевого значення, ніж від безділля хуліганять. Коротше, школярів похвалили «за свою ініціативу та свій почин» і побажали лише успіхів. А вже хлопці метою «Кореня екології» обрали справді серйозну справу - боротьбу зі сміттям у селищі і навколо нього. З отими звалищами смердючих відходів, якими нині завалені не лише узбіччя доріг, лісосмуги та балки і байраки та будь-які інші невіддя на околицях, на жаль, багатьох сіл, а і буквально усі пустирі чи й острівки всіляких «паркових» зелених насаджень в самих селах.

- Ми не хочемо миритися з таким недолугим і байдужим поведінням з твердими побутовими відходами, - мудро, по-вченому пояснювали свій задум хлопці, - з яким чомусь миритесь зараз ви, дорослі. Куди не поткнись, всюди гори сміття, а в них кишать збудники і переносники небезпечних захворювань. Ми вже не кажемо про те, що недобре ж пахне. Всюди тхне гниллю - хіба ні? Як і скільки це можна таке терпіти?

- Авжеж, ваша правда - погоджувалися серйозні чиновники в районних кабінетах, ледь стримуючи посмішки на своїх вустах. - Живемо по самісній вушці уже у бруді, то, може, хоч ви, ще діти, вплинете на наших людей, батьків своїх. Аби вони від сорому схамулилися і згадали, що чисто, звичайно, там, де прибирають і метуть, але в першу чергу таки, де не сміять...

Так от, три роки тому, коли два Михайла та Сашко і Ян починали, ніхто у Криничках й подумати не міг, що їхня затія скінчиться чи, радше, обернеться для всіх тут і майже у двох десятках навколишніх сіл «благородною справою честі». Загальним і спільним клопотом, а якщо хочете, то і загальною та спільною гордістю - врешті ж решт і акцією та практикою аж обласного масштабу. А це правда. Ми однак не станемо забігати наперед, натомість далі розкажемо про все по порядку. Думаємо, вам цікаво дізнатися, як дитяча «забаганка» дійсно обернулася славою всієї недавно створеної Криничанської ОТГ - об'єднаної територіальної громади. А вишло так, що на ту пору учні сьомого та восьмого класів по суті організували щось на зразок колишнього тимурівського руху. Пригадуєте? Діти приходили у двори людей похилого віку і допомагали їм прибирати подвір'я, полоти-доглядати городину, рубати дрова, вимивати підлогу в будинках і тому подібне. Наш український поет Платон Воронько, згадайте, написав цілу поему про старанного хлопчика Помагая. Нагадаємо: «Через поле, через гай ходить хлопчик Помагай».

Бачить хлопчик: садять сад - Він поміг кінчити ряд.
Вмить приніс відро води
І полив аж два ряди.
І так далі. Єдине, що криничанські хлопці Михайло Троцен-

ко і Михайло Буркацький та Ян Майборода та Олександр Какуша захопилися іншим: на виду у всіх вони чистили від сміття спершу захарашені ним закутки селища і везли вичищене на «спецполігон». А згодом заходилися наводити порядки і вздовж доріг та лісополос навкруги Криничок. Ясна річ, що ці, мабуть-таки, несподівані старання школярів не могли не помітити їхні і батьки, і вчителі. Перші відтоді якось не насмілювалися викидати будь-який непотріб де попало, тим паче, «собі під ноги і під ніс». А другі просто не могли не підтримати і не заохотити «учнів-молодців» та з виховною метою залучили до «патріотичного руху» інших, перш за все, старшокласників. Коротше, незабаром у ГО «Корінь екології» влилася чи не вся місцева школа. Зрозуміло, що з «засновниками» організації на чолі.

Визнання ж такої корисної

пунктах, - каже заступниця голови Криничанської ОТГ Вікторія Троценко, - то вирішили негайно не те що підтримати ініціативу дітей, а підхопити її у якості постійної акції в масштабах усієї територіальної громади. Люди уже назвали це «сміттьєвою революцією у наших Криничках».

По-перше, грантових коштів вистачило, щоби придбати 42 сміттєзбірних баків - 14 комплектів, оскільки у кожному вибраному для них місці поставили по три емкості - окремо для пластикових відходів, окремо для відходів зі скла і нарешті окремо й для паперово-гапціркових, яких також нині вистачає, якщо й не більше, ніж треба. Чотирма комплектами «прикрасили», коли так можна сказати, велелюдні закутки райцентру. Їх встановили поблизу дитячих садків, харчовень і магазинів, інших соціальних об'єктів, де твердих відходів вистачає завжди.

паперові обгортки та дійсно екологічно безпечні торби. Надіються, що нова, а швидше стара, але давно забута традиція повернеться знову у постійний вжиток. Як цього домоглися уже, до речі, у багатьох країнах світу і Європи.

Так що хоч і ніби трохи несподівано, однак не випадково цінний почин криничанців підтримав обласний Центр розвитку місцевого самоврядування. Переймаючись сьогодні у першу чергу децентралізацією сільських і селищних територій, Центр взяв на себе проведення своєрідного тренінгу з населенням громади, її депутатами і активістами, сільгоспвиробниками і підприємцями, власниками приватних домоволодінь і господарств, мета якого - переконати людей «в актуальності та необхідності правильного наразі поведіння з ПТВ - твердими побутовими відходами». І разом з усіма зацікавленими наразі жити в

досвід на цей рахунок, люди перейменували у зрозуміліший і такий, що більш мобілізує заклик чи девіз «За життя без сміття!» Серед успішних у цій ділі ОТГ називають і Девладівську, Святовасилівську, Саксаганську, Томаківську, Раївську громади і навіть Вольський старостат Новоолександрівської.

І як наслідок усього цього, відтак і прикладу, котрий продемонстрували в першу чергу школярі-юні екологи в Криничках, днями в Дніпропетровській обласній раді, як повідомила її прес-служба, відбулася нарада, на якій повели мову, «як в об'єднаних територіальних громадах запроваджувати сортування твердих побутових відходів та напрацьовувати задля цього прийнятні бізнес-моделі співробітництва з сміттєпереробними структурами і підприємствами». Як висловився голова облради Гліб Пригунов, «зараз налагоджується спільний діалог сміттєвеззаручу-

Не забруднюйте криниці, з яких п'єте воду Ініціатива

діяльності врешті-решт і завітало у Кринички. Можна сказати, що три роки хлопці чекали свого «зіркового часу» і дочекалися - за програмою роздільного збору, знешкодження, утилізації сміття, втіленням якої у нас в Україні переймається, уявляючи собі, Міжнародна фундація зі сталого економічного розвитку «U-LEAD з Європою», громадська організація нинішніх одинадятикласників випрала міні-грант в якості і премії за попередні діяння, і аби «привчали земляків своїх справді належним чином поводитися з ПТВ - побутовими твердими відходами». Ось тут ентузіазм своїх дітей першим ділом і «взяв на озброєння» голова криничанської громади Ігор Лісовий, а далі своє схвалення висловив також Дніпропетровський обласний Центр реформування місцевого самоврядування, який ще називають Центром з децентралізації.

Власне, як розповідають самі школярі, взявшись вищитати «з-під своїх фактично ніг» та «з тилів навіть власних городів і дворів» усякий мотлох, вони швидко збагнули очевидну ясність: багато відходів можна спокійно спалювати і «не запускати забруднення довкілля». Просто багатьом ліньки було та й досі лишається «елементарно прибирати після себе». Але, з другого боку, вистачає й відходів, яких самотужки не спалиш і не знешкодиш. Це передусім целофанові пакети, пластмасові емкості різних розмірів і призначень, поліетиленова та скляна тара і так далі і тому подібне. Тому коли дізналися учні селищної школи, вони ж активні члени ГО «Корінь екології», що ціла міжнародна програма взялася стимулювати в Україні так звані роздільний збір сміття - або іншими словами його сортування, - щоб потім у «скомпонованому» вигляді ці відходи забирали сміттєспалювальні та сміттєпереробні підприємства, вони, діти, зрозуміли: це саме те, що сьогодні і треба. Хоч подаючи заявку на отримання для таких цілей гранту, мало вірили, «що саме нам повезе».

- І коли це сталося, коли організація підлітків «Корінь екології» отримала може не дуже і великі гроші, однак достатні, щоб зайнятися «перебиранням» шкідливого «довговічного» сміття на місці, а знешкоджувати на спеціальних

Для решти, себто для десяти інших комплектів, знайшли місця там, де житлові квартали і зони. По-друге ж, депутати, актив ОТГ швидко зійшовся на тому, що «гра справді варта свічок», і змайструвати емкості для роздільного збирання твердих відходів, причому не лише побутових, але й виробничих - не така вже й хитра та дорога штука, щоб «не зобов'язати зайнятися нею керівників місцевих установ, підприємств та організацій, домогосподарства навіть у приватних житлових секторах та селах громади». Раз таке пішло діло, то зайнятися ним випадає «серйоз і надовго, якщо не на завжди».

Оскільки є кому забирати для переробки і знешкодження сортироване сміття, то уже за участю й голови Криничанської ОТГ Ігоря Лісового підібрали вільні приміщення, котрих нині по селах, на жаль, чимало, і які натомість самі стали стихійними смітниками, щоб у них тимчасово складувати і продовжувати роздільно нагромаджувати пакетами відходи та готувати їх для «відправлення за призначенням». А хто цим має займатися, теж виявилось не проблемою. У Криничках-райцентрі, ясна річ, працювали раніше і працюють нині комунальні служби. Збереглися вони невеликими і у межах колишніх сільських рад, котрі тепер увійшли до складу об'єднаної територіальної громади. То кому, як не їм і карти, як то кажуть, в руки.

Більше того, втілюючи проект своїх дітей-школярів, Криничанська ОТГ й далі пішла: за кошти все того ж гранту, виграного юніми членами ГО «Корінь екології», закуплено і передано у місцеві крамниці, перш за все продовольчі, паперові пакети і полотняні торбини. Для чого це зроблено, здогадатися не важко: пора давати «відставку, якщо й не рішучу відсіч» поліетиленовим усім найрізноманітнішим розмірів пакетам. Їх сотні і тисячі щодня потрапляють у відходи і у великих та маленьких селах, а без утилізації зберігаються в природі десятиліттями і навіть більше. От криничанці тепер ще й породили ініціативу замінити бодай у побуті поліетилен на матеріали, які знешкоджуються навіть швидким їх спалюванням. Отож сьогодні в магазинах громади безкоштовно пропонують покупцям

Екологічні пакети власними руками.

чистому та безпечному природному середовищу, що для мальовничих сільських населених пунктів зараз не менш злободенно, ніж для городян, «повчитися, як бути зі сміттям, щоб воно не псувало довкілля і наше здоров'я».

Цей заклик, як і ці старання Центру розвитку місцевого самоврядування на Дніпропетровщині уже зараз дали свої плоди. Скажімо, резонансну акцію з сортування і роздільного збору та наступної утилізації побутових відходів щойно провела і Слобожанська ОТГ. Почавши її з лекції, настільки велику нині небезпеку становить для людства його безвідповідальне ставлення до цілих гір, «покладів» і «териконів» та звалищ смердючого або довговічного сміття. А ще тут також організують тепер сортування відходів. Більше того, вирішили навіть не обмежуватися роздільним збиранням пластикового, паперового та скляного непотребу - встановлюють баки і для всіляких відходів з металу, а швидше, із жерсті, яка нині теж широко використовується для виготовлення тари для напоїв, консервації і так далі. Отож з усіх сил намагаються «змінювати поведінку населення, усіх жителів ОТГ від малечі та підлітків до літніх і віком людей стосовно чистоти у власному домі».

Радник же з муніципальних послуг Дніпропетровського Центру розвитку місцевого самоврядування Олена Гладка докидає, що фактично сьогодні в області виник рух «За покращення якості послуг у сфері управління відходами в ОТГ». Який у багатьох громадах, переймаючи практику і перший

ючого бізнесу та ОТГ, і ми, запевняю усіх, сприятимемо дуже необхідним процесам, щоб у сільській місцевості зводили наніведь усі проблеми зі сміттям і побутовими та виробничими відходами». Насамкінець прес-служба повідомила, що створено робочі групи, в які залучено очільників об'єднаних територіальних громад і керівників підприємницьких структур, які мають «запропонувати доповнення в обласну екологічну програму і програму збереження оточуючого середовища, аби питання роздільного сортування ПТВ та іншого сміття, їх утилізації і переробки стали пріоритетними в регіоні і сформуливали окремий конкретний план дій».

Одне діло, підвів ризик Гліб Пригунов, що позбавлятися «родовищ» шкідливих відходів надто важливо для кожного великого і малого населеного пункту, для кожної людини, родини та громади, друге ж не менш актуальне - Дніпропетровщина уже переповнена настільки згубними відходами, що далі відступати нікуди, а миритися дуже небезпечно. І що найцінніше сказав голова облради, так це таке: «Ентузіастами у сфері роздільного сортування сміття і його утилізації за сучасними технологіями у нас стають не промислові міста на зразок Кривого Рогу, Кам'янського чи Павлограда, і в тому числі обласного центру, а сільські та селищні територіальні громади». У нас, мовляв, більше надій, що в них «це діло піде і стане невід'ємною складовою здорового способу життя селян».

Дорога цивілізації вимощена консервними бляшанками
Альберто Моравія, італійський письменник

Десять правил: як зберегти врожай довше

Ми трудимося багато місяців не тільки заради задоволення, а ще й щоб потім користуватися плодами своєї праці. Ось чому зараз, восени, найголовніше — правильно організувати зберігання врожаю. Ми спробуємо вам у цьому допомогти.

Жодна пора року не обходиться без проблем. Навесні господар стурбований тим, як посадити город. Влітку переймається через те, як виростити врожай. Осінь змушує його турбуватися про збір вирошеного. І навіть взимку він не відпочиває: не дає йому спокою новий головний біль — як зберегти зібраний врожай.

У кожної культури свої вимоги. Одні полюбляють температуру, наближену до нуля, а інші будуть відчувати себе краще у приміщеннях, де понад 15° С. Деяким овочам і фруктам потрібна підвищена вологість, інакше вони просто висохнуть, а у інших такі умови викликають гниття плодів і т. д. Ми зібрали загальні вимоги, які будуть актуальні при зберіганні більшої частини овочів і фруктів.

ДЛЯ КРАЩОГО збереження більшості ородини потрібно виконувати такі правила:

Врожай має бути здоровим

Усі овочі і фрукти, які розраховані на тривале зберігання, повинні бути абсолютно здоровими і без жодних механічних ушкоджень. У іншому випадку є дуже великий ризик виникнення захворювання. А кожен хворий плід майже 100 відсотків стане причиною псування усіх сусідів. Увесь урожай перед закладанням у сховище треба обов'язково просушити.

Ранній врожай довго не зберігається

Не варто залишати на тривалі зберігання овочі й фрукти

раннього терміну дозрівання. Вони можуть зберігатися не більше чотирьох місяців, навіть якщо ви створите для них ідеальні умови. Для тривалого зберігання підходять тільки середньопізні та пізні сорти.

Сухість і провітрюваність приміщення

Приміщення, де зберігаються харчові припаси, обов'язково має бути сухим і добре провітрюваним. Якщо ви виявили конденсат на поверхні плодів, це означає, що з вентиляцією не все в порядку — її потрібно відрегулювати.

Температура у приміщенні не повинна опускатися нижче 0° С і підійматися вище 15° С. За більш низьких показників більшість овочів почне гнити,

за більш високих — сохнути або проростати. Для основної маси культур оптимальною є температура 2-4° С.

Дотримання відповідного рівня вологості у приміщенні

При зберіганні плодово-овочевої продукції дуже важлива така характеристика, як вологість. Для більшості культур кращою вважається вологість 90-95 відсотків. Для плодів із щільною сухою шкіркою її рівень має сягати не більше 75-80 відсотків.

Відсутність сонячного світла у приміщенні

У сховище не має потрапляти сонячне світло. У деяких овочах, наприклад, у картоплі, на світлі утворюється органічна

отрута — соланін, який шкідливий для здоров'я.

Відсутність у приміщенні шкідників

У місці, де містяться овочі і фрукти, не повинно бути комарів, гризунів і будь-якої іншої живності, яка може завдати механічних пошкоджень вашому врожаю та стати розповсюджувачем інфекцій.

Наявність окремих ємностей

Плоди різних видів необхідно зберігати в окремих ємностях. Вони у жодному разі не повинні торкатися один одного. Виняток, мабуть, становлять лише картопля з буряком. Їх сусідство йде на користь обох культур: буряк захищає картоплю від гниття, забираючи

собі зайву вологу, а картоплю захищає буряк — від висихання.

Повітрянepоникність тари

Ящики та інші ємності для зберігання не повинні бути герметичними. Потрібно, щоб повітря вільно циркулювало між плодами, тому обов'язково вибирайте контейнери з отворами.

Своєчасна ревізія врожаю

Час від часу необхідно проводити ревізію врожаю. Усі плоди з ознаками пошкодження потрібно негайно викидати. Прибирати також слід й ті овочі, які перебували у безпосередній близькості від зіпсованого плода.

Навіть вирошений урожай вимагає нашої турботи.

Як швидко відучити кота лазити по столах

Використання підручних предметів і спеціальних пристосувань, які не нашкодять тварині. З небажаною поведінкою домашніх улюбленців стикався, напевно, кожен господар. І якщо іноді така поведінка свідчить про проблеми зі здоров'ям, то звичка лазити по столах та інших поверхнях, де тварині не місце — це всього лише прояв природної цікавості. Ця поведінкова особливість досить просто піддається корекції. Існує кілька способів, як відучити кота лазити по столу.

Падіння і шум

Уважно простежте за своїм улюбленцем, щоб зрозуміти, з якої ж сторони йому найкраще вистрибувати на стіл. Якщо на шляху до заповітної мети вашого котика нічого не зупиняє, закладіть всі шляхи, залишивши один. На цей край потрібно покласти піднос або ж не товсту дощечку. Далі події розгортаються стандартним ходом — тварина стрибає на стіл, дошка перевертається і падає разом з твариною. Варто врахувати, що такий спосіб може травмувати вашого улюбленця.

Можна використовувати порожні бляшанки. Поставте їх на край столу, і, коли кіт спробує залзти на стіл, він обрушить їх і злякається шуму.

Запахи

Нюх вашого улюбленця в кілька разів гостріший, ніж у людей. Відомо, що коті вкрай негативно ставляться до цитрусових і запаху евкаліпта.

Можна використовувати апельсин або ж половинку лимона. Варто розуміти, що запах досить швидко вивітрюється, тому для досягнення позитивного результату шкірку доведеться чато міняти.

Саме тому краще всього використовувати ефірні олії, які надовго вбираються в поверхню. Якщо ви не бажаєте натирати сам стіл, то можна застелити його простиралом.

Також можна налити олію в аромалампу, яку залишають на всю ніч. Кіт буде намагатися всіляко уникати негативного запаху і просто не підійде до столу. Недоліком такого методу є лише те, що якщо він не допоможе з першого разу, то вже й не допоможе. Якщо цікавість кота набагато сильніша, ніж його роздратування, то доведеться вдаватися до інших способів.

Фольга

Кота можна відучити стрибасти по столах за допомогою фольги. Як і в першому випадку, вам всього лише потрібно визначити з якої з сторін застрибує ваш улюбленець на стіл, заблокувавши всі інші шляхи.

Зазвичай, кіт, стрибаючи на стіл, підтягується на передніх лапках. Необхідно обернути краї столу фольгою і нічим не закріплювати. Гнучка фольга швидко прийме необхідну форму, але буде зісковзувати при спробі схопитися за край столу. На відміну від першого, цей

спосіб абсолютно безпечний. Але його краще не використовувати при вихованні кошеня, тому що воно може впасти і забитися.

Липка стрічка

Найбільш ефективним і швидким способом корекції поведінки вашого улюбленця є скотч. Мінус — від стрічки можуть залишитися сліди на столі.

Отже, все що вам знадобиться, так це двосторонній скотч. Для такого методу необхідно спорудити липку рамку, розклавши по периметру невеликі шматочки скотчу (довжина досягає до 12 см). Коли ваш улюбленець стрибає, він прилипає до нього, і буде збентежений. Крім цього, на його лапках залишиться клейка основа, яку дуже довго доведеться вилізувати.

Даний метод краще не використовувати, якщо у вас довгошерстий кіт. Липку основу вичесати з вовни практично неможливо, доведеться тільки стригти. Потрапивши в пастку, кіт може не на жарт злякатися.

Бризки води

Господареві потрібно постійно перебувати поруч зі своїм вихован-

цем. Мінус — кіт буде пам'ятати, що бризкає саме ви. Спосіб полягає в тому, щоб кропити його при всьлякій спробі потрапити на стіл. Мокрі коті відчувають себе беззахисними, тому намагаються уникати води.

Найкраще взяти теплу воду. Кропити так, щоб вода потрапляла саме на мордочку кота. Доросла тварина швидко зрозуміє, що загроза пов'язана з вашою присутністю і буде стрибати на стіл тільки за вашої відсутності. Крім того, це ефективно тільки в тому випадку, якщо на столі немає жодних цінних паперів або ж їжі.

Можна придбати кілька дитячих водяних пістолетів і заховати їх на кухні та в інших приміщеннях, де є столи. Таким чином, ви зможете миттєво зреагувати на погану поведінку кота і злякати його.

Цей метод можна вдосконалити, якщо використовувати пластиковий піднос. Його потрібно розташувати так само, але доповненням є вода, яку наливають тонким шаром. Коли кіт застрибає, то він прийме «прохолодний душ». Варто розуміти, що це підходить тільки тим котам, які не люблять водних процедур.

Знадобиться

Власний будиночок

Деякі домашні улюбленці можуть і заснути на столі. Мабуть, їм дуже подобаються височини. Безперечно, такого допускати не можна. У вашого котика обов'язково має бути своє м'яке і зручне місце, де він зможе відпочити. Коти люблять свій будиночок. Адаже це тільки їхня територія.

Підготували місце для відпочинку, а вихованець все продовжує лазити по столу і з висоти дивиться за всім, що відбувається? У цьому немає нічого дивного. Він спостерігає. Можливо, він намагається схватитися там від настирливих дітей чи собак. Зробіть йому свою лежанку на височині. Її можна придбати в магазині або зробити своїми руками.

Прибирання

Слід розуміти, що кухонний стіл — це не поле для ігор вашого вихованця. Необхідно постаратися відучити вашого улюбленця від цієї шкідливої звички. Перш за все, потрібно прибрати зі столу всі харчові продукти. Переконавшись, що на столі немає цікавих «іграшок», кіт, швидше за все, визнає об'єкт нецікавим. Так ви зможете вирішити відразу кілька проблем: по-перше, кіт перестане лазити по вашому кухонному столу, а, по-друге, красти з нього їжу.

Сьогодні існує велика кількість різних способів, як можна відучити кота лазити по столах. Якщо ж один виявився неефективним, то другий або третій обов'язково приведуть до бажаної мети.

Обласна щотижнева газета
«ФЕРМЕР ПРИДНІПРОВ'Я»
Свідоцтво про реєстрацію ДП 2161-899Р від 23.02.2017 р.
ЗАСНОВНИК ТА ВИДАВЕЦЬ
ТОВ «Редакція газети «Фермер Придніпров'я»
Голова редакційної ради
Анатолій ГАЙВОРОНСЬКИЙ
Головний редактор Лариса ШАРА

49000, м. Дніпро, вул. Воскресенська, 41, оф. 109
786-02-21, 098-183-00-18, 050-968-64-84
e-mail: farmer.gazeta@gmail.com
www.farmer.dp.ua
www.facebook.com/farmer.dp.ua
Друк ТОВ «Видавничий дім «Кераміст»
69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 16
Обсяг 2 друк. арк. Друк офсетний.
Зам. № 1983938. Тираж 10655.

Редакція не завжди поділяє точку зору авторів публікацій.
Гонорар сплачується тільки за замовленими матеріалами.
© Під цим знаком матеріал опубліковано на комерційній основі.
Відповідальність за зміст реклами несуть рекламодавці.
Посилання при передруку на «Фермер Придніпров'я» обов'язкове.
Газета за посиланням використовує повідомлення інформаційних порталів.
Оформлення передплати та доставку газети здійснює
Дніпропетровська філія ПАТ «Укрпошта».
Передплатний індекс 60092

Слово шато (Chateau) в перекладі означає родовий замок, але французи вже давно надали йому ширшого значення: дворянська замська садиба, оточена виноградниками; місцевість, що дала назву сімейству відомих вин. Скрізь, де люди займаються елітним виноробством, є шато.

СКРОМНА ЧАРІВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ШАТО

Володимир ЯРОШЕНКО

В УКРАЇНІ справжніх шато практично немає, хіба що Масандрівський палац в анексованому Криму, немає й дворян-виноробів. Зате у нас були виноградні радгоспи, а тепер їх теж немає. Вина, пропоновані українцям торговельною мережею, це здебільшого – імпортовані напої не надто високої якості або в кращому випадку традиційна продукція фірм, створених на базі колишніх виноробних підприємств Одеської області, Таврії, Закарпаття. Всі вони виготовлені за промисловою технологією, перевірені на відповідність державним стандартам, але не мають тієї родзинки, яку французи називають «смак терруару», маючи на увазі поєднання різних відтінків у вині, котрі забезпечує безпосередньо ґрунт, на якому ростуть лози. За словами власника знаменитого бургундського Домен Романе-Конті (Romanee-Conti) Обера де Віллена, терруар – це повний комплекс факторів, що народжують вино, від ґрунту до кінцевого продукту. Якщо і є в даній ланцюжку ланка, що не відноситься до терруару, то це винороб. І завдання людини – не нашкодити, не нав'язати себе, не намагатися самовиразитися у вині, а, навпаки, осягнути закони Природи, виражені в терруарі, і неухильно дотримуватися їх. Втілювати у вині не себе, а терруар – принцип істинних апостолів виноробства.

Чи виправдано таку самопожертву з боку людської особистості? Ставлю це запитання відомому українському виноградарю й садівнику В'ячеславу Шульзі. «Виправдано, – відповів він, – бо це не самопожертва, а виконання своєї ролі протягом відведених Долею років. Адже ми приходимо і через певний час залишаємо цей світ, а земля, терруар, залишається. У підтримці природного порядку, а не в руйнуванні і спробах вибудувати на його уламках щось своє – в цьому я бачу сенс життя».

Мабуть, саме тому 1988 року, придбавши неподалік від Києва хатину для відпочин-

ку після столичної метушні, В'ячеслав Дмитрович не став, як інші, ламати-будувати, а зайнявся садом і городом, спробував злитися з землею, щоб черпати в ній сили. Та як би не тишили перші агрономічні успіхи, хотілося створити затишок у всій садибі. Тоді й прийшла думка про виноград. Адже не раз бачив, як прикрашає двори чудодійна лоза. Почав читати книжки про виноград, дізнався багато цікавого. Зокрема, що виноград віддавна використовується як висококалорійна їжа. В його ягодах можна знайти різноманітні органічні кислоти – винну, яблучну, лимонну, щавлеву, бурштинову, фосфорну, салцилову, кремнієву та інші, а також багато цукрів, дубильні речовини, біологічно-активні речовини. Виноград слугує багатим джерелом вітамінів, має високу калорійність.

Цілющими властивостями наділені також листя винограду, що мають високий вміст корисних речовин. Їхній настій використовують для полоскання при ангінах, деяких хворобах шкіри, внутрішньо при гіпертонічній хворобі, широко застосовують у кулінарії.

У побуті застосовуються також різноманітні напої, маринади, джеми, сиропи та багато інших делікатесів. Про виноградне вино варто поговорити окремо.

Ото ж, нарізав Шульга собі для посадки живців – у Києві, на масиві Виноградар, де колись таки були виноградники. Щоправда, це був звичний для наших широт сорт Лідія, але вирощені протягом двох років кущі повністю виправдали сподівання, і вже 1991 року родина змогла скуштувати власного винограду. Далі були і успіхи, і

невдачі, але ніколи садівник не полишав улюбленої справи.

На запитання, чи вдалося йому створити власне терруарне вино, В'ячеслав Дмитрович із посмішкою відповів: «Робив я вино, і тепер роблю, тільки зовсім мало, а бувало, що літрів 200-300 за сезон розливав. Та тільки тепер зрозумів, що правило залишається незмінним: велика кількість неодмінно обернеться втратою якості. Виготовлення доброго вина – процес досить трудомісткий, вимагає чималих витрат часу, сил і засобів. Дуже важливо зібрати хороший урожай винограду і домогтися оптимальної зрілості ягід. Іноді для цього навіть штучно знижую врожайність. Я цілком згоден із твердженням, що вино народжується на винограднику, а не в погребі. Винороб лише коригує те, що вже зроблено природою, доводячи результат до досконалості за допомогою деяких прийомів.

Тим молодим виноградарям, які захочуть вирощувати цілющі ягоди (я вірю, що такі аматори є і будуть), хочу порадити: любіть свої лози, плекайте їх, бережіть від морозів, бо зими у нас непередбачувані. Занадто довгі пагони обріжте, а коротші прикидайте опалим листям, а потім снігом. І не ганяйтеся за високими врожайми. Краще менше, та краще».

Слід зазначити, що сам Шульга щовесни нещадно обрізує свій виноград. Здавалося б, не тільки плодів, а й листя вже не буде на ньому. Але підходить червень – весь двір зелений, а на гнучкій молодій лозі зависають рясні грона. Жодного разу не схбила рука майстра-виноградаря. Нехай доля й надалі буде прихильною до нього.

Деревне борошно

Деревне борошно виробляється зазвичай з деревних відходів і сухої тирси. Матеріал цей досить популярний в різних сферах промисловості і виробництва. Попит зростає щодня, тому виробництво деревного борошна – це прибуткова і доступна бізнес-ідея в Україні.

Що таке деревне борошно?

Деревне борошно має різну якість, різні характеристики і саме тому досить популярна в багатьох сферах виробництва. Борошно є розмелене до певної фракції (не більше 1,5 мм) деревини. Отримують борошно з деревних відходів і тирси.

Головна умова – матеріали повинні бути правильно висушені. Тріски і тирса повинні бути обов'язково сухими, в іншому випадку перемолоти їх до потрібного стану просто не вдасться.

Деревне борошно може бути різних марок. Марка визначається перш за все розмірами частинок. Чим більше асортимент – тим більший прибуток і попит, тому цей факт необхідно обов'язково враховувати при відкритті власного бізнесу.

ЯКІСТЬ одержуваного матеріалу залежить від використовуваної сировини. Якщо необхідно отримати якісний продукт, то сировиною повинна виступати саме деревина хороших порід, а не тирса і солома. Тирса і дерев'яна солома використовуються для отримання борошна нижчих сортів, на які також є свій споживач.

Деревне борошно – це абсолютно натуральний матеріал, тому сфери його використання різні.

Перш за все цей матеріал використовується:

- на будівництві – виробництво лінолеуму, клею, цегли;
- у виробництві фенопласту – дешевого виду пластмаси;
- у ливарному виробництві;
- у фармацевтичній промисловості – виробництво сорбентів;
- у сільському господарстві – добавки в корм тваринам, добриво для ґрунту;
- у виробництві дерево-полімерного композиту.

Сфер застосування даного матеріалу дійсно існує величезна кількість і перерахувати їх всі просто не вийде. Саме популярність даного матеріалу і його невисока ціна робить виробництво деревного борошна як бізнес досить прибутковим і рентабельним.

Виробництво деревного борошна, по суті, не є складним процесом, але тут необхідно дотримуватися певних вимог і норм. Тільки в цьому випадку буде виходити дійсно якісний матеріал, на який буде попит.

Для виробництва борошна потрібно наступне обладнання:

- сушарка;
  - млин для подрібнення сировини;
  - обладнання для упакування.
- Лінія обладнання може бути ручною, напівавтоматизованою і автоматизованою. Напівавтоматизоване і ручне обладнання обійдеться дешевше. Якщо є бажання економити – обладнання можна придбати окремо. Якщо використовується ручне обладнання, то знадобиться і робоча сила, тому все ж найбільш вигідний варіант, особливо на початкових етапах започаткування бізнес-ідеї, закупити напівавтоматичне обладнання та мінімізувати штат співробітників. Також врахуйте те, що млин не володіє високою потужністю, тому і продуктивність буде мінімальною. На початкових етапах буде цілком достатньо, поки ринок збуту ще не налагоджений повністю.

Для початківців відмінним варіантом буде і покупка обладнання б/у, яке часом виявляється дешевшим на 40-50%. У процесі розвитку бізнесу все ж рекомендується придбати автоматизоване обладнання, яке відрізняється підвищеною потужністю і дозволяє звести до мінімуму ручну працю. З таким обладнанням продуктивність складе приблизно 0,5 тонни борошна на годину. Як правильно підійти до організації виробництва знає далеко не кожен бізнесмен. Спочатку необхідно придбати мінімальне обладнання, яке буде необхідно – млин і сушку.

Правильно вибране приміщення – це також запорука успіху. У приміщенні, де виробляють борошно з деревини, повинна дотримуватися постійно певна температура і вологість повітря. Недотримання правил і технологічних норм може завдати шкоди сировині, а також готовій продукції.

Залежно від масштабів виробництва і типу обладнання необхідно подбати і про штат співробітників. На перших, початкових етапах, може знадобитися мінімальний штат. Якщо лінія обладнання повністю автоматизована, то і в цьому випадку виробництво не буде мати гострої потреби в робочій силі. Особливу увагу доведеться приділити пожежній безпеці, так як виробництво деревного борошна досить небезпечно в плані безпеки. Також необхідно буде оформити всі відповідні документи і пройти інші необхідні перевірки перед запуском виробництва.

Для підприємців-початківців можна спочатку налагодити збут на підприємствах і сільських господарствах, що знаходяться в безпосередній близькості з виробництвом. Це необхідно для мінімізації первинних витрат. Після можна шукати і інші канали збуту, вони будуть залежати насамперед від регіону. Спочатку досліджуйте ситуацію, з'ясуйте, яким підприємствам, які знаходяться в безпосередній близькості, необхідне деревне борошно і запропонуйте свою продукцію. На перших етапах досить 1-3 каналів збуту, після рекомендації клієнтів про подібне виробництво в їх регіоні, і продажі збільшаться самі собою.

Не варто ігнорувати і роздрібних покупців, наприклад, приватних фермерів. Деревне борошно необхідне в побуті – для саду, городу, тварин, вирощування грибів. Для невеликих підприємств роздрібні покупці можуть стати основним напрямком збуту готової продукції.

Не варто вкладати величезні суми в тому випадку, якщо досконально не налагоджений ринок збуту, це може виявитися невиправданими вкладеннями. При правильній роботі і хорошому ринку збуту окупність бізнесу настане через 1-1,5 року, що цілком прийнятно. Поступово можна розширювати бізнес, купувати більш дороге і сучасне обладнання. Прибуток залежить, в першу чергу, від якості продукції і кількості каналів збуту (кількості продукції, що випускається). Варто задуматися над тим, щоб налагодити випуск деревного борошна різних типів – це збільшить кількість продажів.

Пишіть:
49000, м. Дніпро,
вул. Воскресенська, 41, оф.109

Дзвоніть:
(056) 786-02-21,
098-183-00-18,
050-850-72-74

Передплатити «Фермер Придніпров'я» до кінця року можна у будь-якому поштово відділенні області до 25 числа кожного місяця. Передплатний індекс 60092.